

Stellingwerf

positieve reactie van het bedrijfsleven, ook niet vrijblijvend gebleken. Waarom heeft de minister in deze discussie toch min of meer de kant van het bedrijfsleven gekozen, terwijl de positie van de consument nog steeds in het geding is? Diens keuzevrijheid kan immers nog steeds niet worden gegarandeerd.

Ten slotte vraag ik de minister: erkent hij dat de biologische landbouw, die ook zijn steun heeft, door de overhaaste introductie van genetisch veranderde voedingsmiddelen wordt bedreigd? Hoe moeten wij zijn steun voor de biologische sector zien in het licht van deze opmerkingen?

Minister **Brinkhorst**: Voorzitter! Ik wil benadrukken dat er geen sprake van is dat ik in dit debat aan de kant van het bedrijfsleven heb gestaan. Het gaat om de keuzevrijheid en die is voor mij essentieel. Wanneer producten eenmaal de toelatingsprocedure zijn gepasseerd, dan is het van groot belang dat een fabrikant of distributeur achter dat product staat. Het staat Greenpeace vrij om daarover kritisch te spreken. Evenzeer is het van belang dat de keuzevrijheid wordt bevorderd. Toevallig sprak ik in dat kader, maar ik hoop binnenkort ook een uitnodiging voor een toespraak in een ander verband te krijgen. Ook daar zal ik datzelfde standpunt aankondigen, want wij moeten ons zo zorgvuldig en concreet mogelijk uitspreken: men heeft immers behoefte aan zekerheid over het standpunt van de overheid in dezen. In die zin denk ik dan ook niet dat mijn opmerkingen voortijdig zijn geweest. Natuurlijk zijn ze vanwege mijn functie ook niet vrijblijvend. Echter, totdat het tegendeel blijkt, is dit het beleid van dit kabinet.

De **voorzitter**: Aangezien ik heb begrepen dat dit onderwerp op 6 december bij het notaoverleg van de betreffende vaste commissie nogmaals aan de orde komt, stel ik voor, over te gaan naar het volgende onderwerp.

Daartoe wordt besloten.

Vragen van het lid Van Oven aan de minister en de staatssecretaris van Justitie over **het bericht dat honderden Afghanen (ex-officieren van de Afghaanse geheime dienst) zich zouden hebben schuldig gemaakt aan ernstige vormen van schending van de mensenrechten.**

De heer **Van Oven** (PvdA): De PvdA-fractie heeft in verschillende dagbladen kennis genomen van de berichten die de voorzitter zojuist noemde. Die berichten komen erop neer dat het ministerie van Buitenlandse Zaken beschikt over gegevens die inhouden dat door de Afghaanse geheime dienst in de periode van 1978 tot 1992 systematisch is gemarteld; door een rolatiesysteem binnen die geheime dienst zou het praktisch onmogelijk zijn geweest dat functionarissen niet aan martelingen hebben deelgenomen. Het is bekend dat een aantal ex-leden van de geheime dienst zich in Nederland bevinden. De PvdA-fractie wil geen onduidelijkheid laten bestaan over de verblijfstatus en de eventuele berechting en vervolging van deze Afghanen en daarom heeft zij een aantal vragen aan de minister en de staatssecretaris van Justitie. Bestaat er een ambtsbericht met de inhoud, zoals die in het Dagblad Trouw van 29 november is weergegeven? Had dergelijke informatie niet eerder bekend kunnen zijn, bijvoorbeeld via de Afghanistanstandesk van de IND of door informatieverzameling van het ministerie van Buitenlandse Zaken? Om hoeveel personen zou het in Nederland bij benadering kunnen gaan? Hoeveel van hen hebben al een vluchtelingenstatus? Is het kabinet van plan om met betrekking tot ex-officieren, of ex-leden van het Afghaanse leger, per geval te onderzoeken of de verleende status kan worden ingetrokken? Is het kabinet van plan om in het geval van nieuwe vragen de informatie van het ambtsbericht zwaar te laten wegen?

In het bijzonder vraag ik aan de minister van Justitie: hoeveel zaken van Afghanen zijn inmiddels aan het oorlogsmisdadigersteam in Arnhem overgedragen? In hoeveel zaken gaat dit nog gebeuren? Klopt het dat het vervolgingsteam voor oorlogsmisdadigers in Arnhem in zijn huidige bezetting de aantallen die in de

dagbladen zijn genoemd, nooit zal aankunnen? Ten slotte vraag ik de minister of hij aanleiding ziet voor een zeer spoedige uitbreiding van dit opsporings- en vervolgingsteam. Ik denk dan aan een uitbreiding nog voor 2000 die kan worden bekostigd uit de meevallers in de asielkosten over 1999. Bij de Voorjaarsnota kan hierover verder worden gesproken.

Staatssecretaris **Cohen**: Voorzitter! Er is de afgelopen tijd inderdaad een aantal individuele ambtsberichten verschenen waarin wordt gemeld dat alle officieren die deel hebben uitgemaakt van de Khad of de WAD, betrokken zijn geweest bij mensenrechtenschendingen. Op basis van deze individuele ambtsberichten heeft de IND aan het ministerie van Buitenlandse Zaken verzocht, een algemeen ambtsbericht op te stellen. Naar verwachting zal dit ambtsbericht in het begin van 2000 verschijnen. Dit bericht maakt het mogelijk om de door de heer Van Oven genoemde zaken beter te beoordelen op de vraag of artikel 1f van het Vluchtelingenverdrag kan worden tegengeworpen.

De heer Van Oven vraagt verder waarom een en ander niet eerder is opgepakt. Ik kan op deze vraag niet anders reageren dan door te constateren dat de afgelopen maanden de individuele ambtsberichten zijn verschenen. Ik leid hieruit af dat de informatie niet eerder beschikbaar was.

Het is moeilijk te schatten om hoeveel personen het gaat, vooral omdat het ambtsbericht er nog niet is. Zeker is dat het om officieren gaat en niet om iedereen die betrokken is geweest bij de Khad of de WAD. Op dit ogenblik worden ongeveer 370 zaken onderzocht op de vraag of artikel 1f van toepassing is. Sinds 1993 zijn ongeveer 6000 A-statussen en ongeveer 1800 VVTV's aan Afghanen verleend. Onderzocht moet worden of de nieuwe informatie ook bij deze dossiers moet worden betrokken.

Ik teken hierbij wel aan dat vanaf 1993 door de IND in de werk-instructies stelselmatig aandacht is gevraagd voor asielaanvragen van functionarissen van het communistische regime die een zodanige functie hebben vervuld dat zij zich schuldig kunnen hebben gemaakt aan of verantwoordelijk kunnen worden

Cohen

gehouden voor oorlogsmisdaden of misdrijven tegen de menselijkheid. Met de mogelijkheid dat deze mensen misdaden hebben gepleegd, is dus wel degelijk rekening gehouden, zij het dat, gelet op de strenge jurisprudentie terzake en op de beperkte beslispraktijk van die jaren, in die periode maar in weinig gevallen artikel 1f is tegengeworpen. Ik herhaal echter dat er al vanaf 1993 in de werkinstructies met het een en ander rekening is gehouden.

Vanaf dit moment zal inderdaad per casus worden nagegaan of de nieuwe informatie van belang is. Verder zal van die nieuwe informatie zeker gebruik worden gemaakt bij de beoordeling van nieuwe asielverzoeken. Die informatie moet dan wel op de gebruikelijke manier zijn beoordeeld en bij de IND bekend zijn.

Minister **Korthals**: Voorzitter!

Onlangs is er een algemeen overleg gehouden waarin oorlogsmisdrijven aan de orde zijn geweest. Ik heb toen gezegd dat bij het NOVO-team 56 zaken van de IND in behandeling zijn. Ik kan op dit ogenblik niet zeggen in hoeveel gevallen het om Afghanen gaat. Deze zijn echter nog niet allemaal daadwerkelijk in behandeling genomen. Tijdens dit algemeen overleg heb ik verder gezegd dat het de vraag is of al deze zaken tot een veroordeling zullen leiden. Dat is de reden dat wij ervoor hebben gekozen om die zaken op zo kort mogelijke termijn aan de rechter voor te leggen. Na verloop van tijd zal worden beoordeeld of een uitbreiding van het NOVO-team noodzakelijk is. Bij die gelegenheid heb ik gezegd dat Nederland ten aanzien van oorlogsmisdrijven een vooraanstaande rol in de wereld speelt. Wij hebben meer mensen die daarmee bezig zijn dan welk land ter wereld ook. Per 1 december a.s. hebben wij veertien mensen. In Duitsland, na Nederland het land met de meeste mensen, waren het er tien. Onlangs is dat aantal teruggebracht tot zes.

De heer **Van Oven** (PvdA): Voorzitter! Ik dank de bewindslieden voor het antwoord.

Begin januari is het ambtsbericht er. Hoelang denkt de staatssecretaris

dan nodig te hebben om de bestaande afgegeven titels nog eens te screenen? Is het hem bekend wat de gedragslijn is van naburige landen ten aanzien van dit soort personen? Is het hem bij benadering bekend of en, zo ja, hoeveel Afghanen in het geheel geen verzoek doen en hier illegaal verblijven?

Als op grond van de screening een veel groter aantal aan het NOVO-team zal worden overgedragen, is de minister van Justitie het dan eens met de stelling, dat de capaciteit verre van voldoende is? Vier rechechours houden zich met de Afghanen bezig. Is de minister bereid te bezien of op korte termijn tot uitbreiding van het team kan worden overgegaan?

Staatssecretaris **Cohen**: Voorzitter!

Het is moeilijk een concreet antwoord te geven op een aantal vragen van de heer Van Oven. Hoeveel tijd zal het kosten om de inmiddels afgegeven titels opnieuw te screenen? Ik durf daarover geen uitspraak te doen. Het kan gaan om veel zaken. Die komen bij al die andere zaken waarmee de IND zich bezighoudt. Er zal een balans gezocht moeten worden terzake van de vraag, welke zaken eerst moeten worden behandeld en welke daarna. Ik kan niet zeggen hoeveel tijd het gaat kosten. Het heroverwegen van status zal niet zomaar in het algemeen gebeuren. Er moeten concrete aanwijzingen zijn. In die zin zal het niet ambtshalve worden bekeken.

Ik kan geen antwoord geven op de vraag welke gedragslijn andere landen hanteren. Ik wil het wel laten nagaan. Als ik daarover iets aan de weet kom, zal ik het aan de Kamer melden.

Zijn laatste vraag was: hoeveel Afghanen verblijven er in Nederland zonder een asielverzoek en derhalve illegaal? Die vraag is moeilijk te beantwoorden. Kenmerk van illegaal is dat mensen zich niet hebben gemeld. Tot mijn spijt moet ik het antwoord op die vraag schuldig blijven.

Minister **Korthals**: Mevrouw de voorzitter! Zojuist heb ik aangegeven dat door de IND ongeveer 56 mensen zijn overgedragen aan het

NOVO-team en dat mij niet geheel duidelijk is om hoeveel Afghanen het gaat. Het is mogelijk dat in de loop van de tijd meer zaken met betrekking tot Afghanen door de IND zullen worden overgedragen naar het NOVO-team. Immers, op grond van artikel 1f kan men tot de conclusie komen dat een en ander zo belangrijk is dat nagegaan moet worden of strafrechtelijke vervolging dient plaats te vinden. Wanneer na verloop van tijd blijkt dat een groot aantal mensen uit Afghanistan in Nederland moet worden berecht en dat er voldoende mogelijkheden zijn om dit ook met succes te doen, dan zullen wij moeten bekijken of wij moeten overgaan tot uitbreiding van het NOVO-team. Ik ben altijd bereid om, wanneer daartoe aanleiding bestaat, dit op korte termijn te doen. Eerst zullen wij de overdracht moeten hebben IND naar NOVO-team en vervolgens kan worden nagegaan of dit team moet worden uitgebreid.

De heer **Hoekema** (D66): Voorzitter! Ik leg de staatssecretaris de vraag voor of dit niet een onderwerp is dat zich bij uitstek leent voor Europese afstemming en coördinatie. Denkt hij bij eventuele uitzetting van Afgaanse officieren, aan terugzending naar het land van eerste opvang, zoals Pakistan?

Staatssecretaris **Cohen**: Voorzitter! Of dit nu bij uitstek een zaak is voor Europese coördinatie, weet ik niet. Het is wel een zaak – zeker waar het gaat om het verzamelen van informatie – waarin het goed kan zijn, Europese afstemming te plegen. Echter, als de informatie die in individuele ambtsberichten tot ons is gekomen, juist blijkt te zijn en ook vorm krijgt in een algemeen ambtsbericht, dan is het natuurlijk een kwestie waarmee wij hier in Nederland iets moeten doen. In die zin staat dit los van de Europese afstemming.

De vraag over mogelijke terugzending vind ik nog te prematuur. Wij moeten nu eerst het ambtsbericht hebben en zullen op basis daarvan de zaak bekijken. Vervolgens komt de vraag aan de orde wat precies de gevolgen kunnen zijn. Ook als op een bepaald moment artikel 1f wordt

Cohen

tegengeworpen, brengt dat niet noodzakelijkerwijze met zich mee dat het ook mogelijk is om iemand terug te zenden.

Regeling van werkzaamheden

□

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Hofstra.

De heer **Hofstra** (VVD): Voorzitter! De fractie van de VVD vraagt om een korte heropening van de beraadslaging over de moties VROM (26800-XI) teneinde het standpunt van de staatssecretaris van VROM te vernemen over de gewijzigde motie-Van 't Riet c.s., oorspronkelijk voorkomend op stuk nr. 38 (26800-XI).

De **voorzitter**: Dat zou na de stemmingen kunnen gebeuren. Het zal dan een korte heropening zijn, want het gaat kennelijk slechts om het standpunt van de staatssecretaris over deze motie. De stemming over de moties, ingediend bij de behandeling van de begroting van VROM, zal daarna plaatsvinden. Ik zie dat de staatssecretaris er is en dus klopt het vandaag prachtig.

Aan de orde zijn de **stemmingen over twee moties**, ingediend tijdens het debat over **de reikwijdte van taken en bevoegdheden van de Algemene Rekenkamer**, te weten:

- de motie-Vendrik c.s. over aanpassing van de Comptabiliteitswet inzake controlebevoegdheden (24479, nr. 7);
- de motie-Vendrik c.s. over controle op Europese geldstromen (24479, nr. 8).

(Zie vergadering van 23 november 1999.)

De **voorzitter**: Op verzoek van de heer Vendrik stel ik voor, zijn moties (24479, nrs. 7 en 8) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde zijn de **stemmingen over vijf moties**, ingediend tijdens het debat over de **baggerproblematiek**, te weten:

- de motie-Herrebrugh c.s. over verwerking van vervuilde baggerspecie (26401, nr. 16);
- de motie-Van der Steenhoven over 50% verwerking van niet verspreidbare specie (26401, nr. 17);
- de motie-Klein Molekamp c.s. over het beleid inzake riolering buitengebied (26401, nr. 18);
- de motie-Augusteijn-Esser/Herrebrugh over een heffing op oppervlaktedelfstoffen (26401, nr. 19);
- de motie-Augusteijn-Esser/Swildens-Rozendaal over een slibdepot in het IJsselmeer (26800-XIV, nr. 25).

(Zie vergadering van 23 november 1999.)

De **voorzitter**: De motie-Augusteijn-Esser/Herrebrugh (26401, nr. 19) is ingetrokken.

De heer Herrebrugh trekt zijn motie (26401, nr. 5) in. Overigens was die niet geagendeerd.

In stemming komt de motie-Herrebrugh c.s. (26401, nr. 16).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Van der Steenhoven (26401, nr. 17).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de SP en GroenLinks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Klein Molekamp c.s. (26401, nr. 18).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Augusteijn-Esser/Swildens-Rozendaal (26800-XIV, nr. 25).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

Aan de orde zijn de **stemmingen over vier moties**, ingediend tijdens het debat over **cultuur als confrontatie**, te weten:

- de motie-Dittrich c.s. over autonome artistieke ontwikkelingen (26591, nr. 6);
- de motie-Visser-van Doorn/Atsma over financiële compensatie voor amateuristische muziekbeoefening (26591, nr. 7);
- de motie-Halsema/Dittrich over de 15%-eis (26591, nr. 8);
- de motie-Poppe over ruimte om werk aan publiek te tonen (26591, nr. 9).

(Zie vergadering van 23 november 1999.)

De **voorzitter**: Op verzoek van mevrouw Visser-van Doorn stel ik voor, de motie-Visser-van Doorn/Atsma (26591, nr. 7) van de agenda af te voeren.

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Dittrich c.s. (26591, nr. 6).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt de motie-Halsema/Dittrich (26591, nr. 8).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, D66 en het CDA voor deze motie hebben gestemd, en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Poppe (26591, nr. 9).

De **voorzitter**: Ik constateer, dat de aanwezige leden van de fracties van de SP en GroenLinks voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Aan de orde zijn de **stemmingen over vijf moties**, ingediend tijdens het debat over **geweld op scholen**, te weten:

- de motie-Nicolai/Ross-van Dorp over verwijderde leerlingen (26800-VIII, nr. 50);